

DR. ÀNGEL FÀBREGA I GRAU
NOTA BIO-BIBLIOGRÀFICA

Va néixer a Sant Genís de Vilassar (municipi ara dit oficialment Vilassar de Dalt) de la província de Barcelona (Maresme), el dia 1 de març de 1921. El 1932 va entrar al Seminari Conciliar de Barcelona, on va cursar tots els estudis de la carrera eclesiàstica. L'any 1942 va rebre la tonsura clerical a l'històric monestir barceloní de Santa Maria de Pedralbes, i fou ordenat de prevere el 18 de març de 1945 a la parròquia de Sant Felix de Sabadell; va celebrar Missa Nova l'endemà mateix, festa de Sant Josep, a la seva vila nadiua.

Al cap de pocs mesos d'haver-se acabat la guerra mundial, l'any 1946, va començar els estudis d'Història eclesiàstica a la Facultat corresponent de la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma, on es va llicenciar el 1947 i es va doctorar el 1950. Va defensar la seva tesi doctoral, *El Pasionario hispánico*, que és un estudi crític de la història del culte als sants en l'Església visigòtica-mossàrab (segles VII-XI). Aquesta obra, publicada en dos volums pel Consejo Superior de Investigaciones Científicas, va merèixer la Medalla d'Or del papa Pius XII i el Premi nacional a la investigació, 1950 («Lletres»), guardons màxims que aquell any van atorgar per a la investigació, tant la Universitat Gregoriana de Roma com el Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

Des del 1946 fins al 1948 va seguir els cursos de Paleografia i Diplomàtica i Arxivística a l'Arxiu Secret Vaticà, i obtingué el diploma corresponent en aquestes matèries el juny d'aquell darrer any.

Acabat el període dels seus estudis oficials, va alternar la investigació històrica amb la comissió de càrrecs pastorals en diverses parròquies de la diòcesi de Barcelona. Des del 1948 va exercir de bibliotecari a la

prestigiosa Biblioteca Balmes, d'estudis eclesiàstics, a Barcelona. L'any 1950, el Senyor Bisbe d'aquesta mateixa ciutat el va nomenar Pro-secretari General del XXXV Congrés Eucarístic Internacional, que es va celebrar a Barcelona dos anys més tard. El 1952 va rebre l'Encomienda de la Orden del Mérito Civil. El 1954 va fundar l'Escola d'Història Eclesiàstica, de Balmesiana, en la qual va dictar diversos cursos públics i conferències sobre història de l'Església. Des del 1954 va ser professor d'Història al Seminari Conciliar, primer d'Història de la Cultura i des del 1956, d'Història Eclesiàstica antiga i medieval, i de Patrologia, fins a la seva jubilació de professor el mes de novembre de 1962.

Vinculat ja des de la seva primera joventut a la institució sacerdotal de Barcelona i obra pia FOMENT DE PIETAT CATALANA –avui Cultura Religiosa–, va dedicar gran part de les seves activitats apostòliques a les tasques desenvolupades per aquesta institució, la qual, a través de la prestigiosa Editorial Balmes, tant ha fet pel foment de l'espiritualitat i la difusió de l'autèntica pietat, tant privada com pública. Va ser director d'aquesta institució des del 1962 fins al 2010, quan fou substituït en el càrrec pel doctor Ramon Corts.

A més de la seva tesi doctoral, el doctor Fàbrega va escriure i publicar diverses obres d'investigació històrica, va col·laborar en diverses revistes, tant nacionals com estrangeres, i va participar en diferents congressos nacionals i internacionals d'història. En aquest aspecte, fou col·laborador de les revistes d'història *Analecta Sacra Tarraconensia* (Barcelona), *Hispania Sacra* (Madrid-Barcelona), *Anthologica Annu*a (Roma), *Archivum Latinitatis Medii Aevi* (Bèlgica), *Anuario de Estudios Medievales* (Barcelona), etc. Va enviar comunicacions, entre d'altres, al Congrés Internacional organitzat per la Pontifícia Universitat Gregoriana, de Roma (1954), per tal de commemorar el IV centenari de la seva fundació (*Actitud de Pedro III el Grande de Aragón ante la propia deposición fulminada por el papa Martín IV*), al VI Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, celebrat a Càller-l'Alguer, de Sardenya (1957) (*Ajuda econòmica de l'Església a Jaume II d'Aragó per a la conquesta de Sardenya*); al XIV Convegno degli archivisti ecclesiastici d'Italia (*L'ordinamento e l'inventario di un archivio ecclesiastico: L'archivio del Capitolo Cattedrale di Barcellona*) (Roma, 1982).

La seva coneguda devoció a santa Eulàlia, verge i màrtir, patrona principal de Barcelona, el va portar a escriure i difondre diversos estudis i assaigs, que van cristal·litzar més endavant en l'obra *Santa Eulalia de Barcelona: revisión de un problema histórico* (Roma, 1958), que és una

nova i objectiva presentació i valoració de les fonts documentals relatives a la historicitat d'aquesta Santa, i en els articles «Eulalie de Barcelone» i «Eulalie de Mérida», apareguts en el *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastique* (París), i en d'altres de semblants que li van encomanar els editors de la Gran Enciclopèdia Catalana, o altres publicacions, com pot veure's a la llista d'obres del Dr. Fàbrega, que es publica a continuació.

Nomenat Prefecte de la Biblioteca Episcopal del Seminari Conciliar Barcelona el 1964, va publicar el catàleg dels cinc-cents manuscrits que s'hi guarden. Va cessar en aquest càrrec l'any 1972.

De caire d'alta divulgació científica, són, entre d'altres, les seves obres següents: *Santuarios Marianos de la diócesis de Barcelona: historia, leyenda, folklore* (Barcelona 1954); *Historia de los Concilios Ecuménicos* (Barcelona 1960); *Labor pastoral de un gran pontificado* (obra anònima, però redactada curosament pel doctor Fàbrega), que és la història de la reconstrucció de cadascun dels temples parroquials de la diòcesi de Barcelona, cremats i destruïts el 1936, i l'erecció dels nous edificis sota el pontificat de monsenyor Gregorio Modrego Casaus, de grata recordança.

El dia 13 de febrer de 1964 va rebre el nomenament de membre de la Comissió Arxidiocesana d'Art Sacre; i el dia 23 de juliol del mateix any, de vocal del Patronat Provincial per al Foment de les Biblioteques, Arxius i Museus Arqueològics de Barcelona, dependent de la Direcció General d'Arxius i Biblioteques del Ministeri d'Educació i Ciència.

El 5 d'agost de 1965 va prendre possessió de la Canongia amb càrrec d'Arxiver de la S.E. Catedral Basílica de Barcelona, després d'haver fet les oposicions canòniques corresponents. Va començar de seguida la reorganització i la reordenació d'aquest riquíssim arxiu eclesiàstic barceloní, que, a parer dels entesos, és un dels més importants d'Europa pel que fa a la documentació dels segles IX-X. En el moment present, la instal·lació i l'ordenació d'aquest arxiu són modèliques. L'Arxiu és visitat i consultat per moltíssims investigadors de totes les nacionalitats europees i de moltes de les americanes. En ser inaugurades, el 1969, les noves instal·lacions d'aquest Arxiu, el Doctor Fàbrega va publicar, amb la col·laboració del doctor Josep Baucells i Reig, l'*Índex general de las sèries documentals de l'Arxiu Capitular de la S.E. Catedral de Barcelona*, que va ser el primer pas cap a l'inventari complet de tots aquests fons documentals, inclosos els còdexs i incunables, d'importància cabdal.

El dia 30 de desembre de 1966, monsenyor Gregorio Modrego Casaus, arquebisbe de Barcelona, el va nomenar Rector de la Casa Sacerdotal de

Barcelona, després de la renúncia per jubilació del seu antecessor en el càrrec, el reverend doctor Eudald Serra i Buixó.

L'any 1968 el senyor Arquebisbe el va nomenar Consultor de la Comissió Diocesana de Litúrgia, de Barcelona, i Censor d'Ofici per a les publicacions d'història de l'Església.

Amb el nou càrrec capitular electiu d'«Administrador de Culte i Fàbrica de la catedral» (conegut comunament com a «Canonge Fabriquer»), el doctor Fàbrega va començar el 1967 la tasca d'acomodar el presbiteri de la Seu barcelonina a les necessitats litúrgiques preceptuades pel Concili Vaticà II, i de restaurar, embellir i il·luminar artísticament la resta de l'interior d'aquesta catedral i del seu magnífic claustre gòtic, amb un resultat que va merèixer l'elogi unànim de tothom. Aquestes obres es van inaugurar el dia 7 d'octubre de 1971, en ocasió de celebrar-se el IV centenari de la victòria de Lepant. Va cessar en el càrrec el 12 d'abril del 1989, vint-i-dos anys després d'haver iniciat aquesta immensa tasca restauradora.

El canonge Fàbrega fou membre actiu de la Comissió organitzadora de la commemoració del IV centenari de la batalla de Lepant, que operava en el si de la Diputació Provincial de Barcelona. En reconeixement a la tasca realitzada amb motiu d'aquesta efemèride, el Vicepresident del Govern, el 7 d'octubre de 1971, li va atorgar la Medalla Commemorativa del IV Centenari d'aquella victòria, creada per Decret de l'11 de febrer d'aquell any.

El setembre de 1971 va ser elegit i nomenat Vicepresident de la Junta Nacional de l'Asociación Española de Archiveros Eclesiásticos, dependent de la Junta Nacional del Tesoro Documental y Bibliográfico de la Iglesia Española, entitat que està directament subordinada a la Conferencia episcopal de España. Va cessar en el càrrec nou anys més tard. El juliol de 1975 fou elegit membre i nomenat «Responsable» o Secretari General del Secretariat d'Arxivers Eclesiàstics de Catalunya.

El Consejo Superior de Investigaciones Científicas, en la seva Delegació de Barcelona, el dia 1 de desembre del mateix any 1971, el va nomenar cap del Departament d'Història Eclesiàstica, dependent de la Institución Mila y Fontanals del Patronato Marcelino Menéndez y Pelayo, de l'esmentat CSIC. Va cessar en el càrrec l'any 1979.

La Diputació Provincial de Barcelona, en sessió plenària extraordinària, celebrada el dia de Sant Jordi, el 23 d'abril de 1973, li atorgà la Medalla al Mérito Cultural, en la seva categoria de Plata, per la seva tasca investigadora de la història medieval i de restauració i embelliment de la Catedral barcelonina.

Per tal de donar la seva «eficaç col·laboració a la important tasca encomanada a la Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família, la més prestigiosa de les obres del genial arquitecte Sr. Gaudí», monsenyor Narcís Jubany i Arnau, Cardenal-Arquebisbe de Barcelona, amb data de 20 de juliol de 1974, el nomenà President Delegat Episcopal de l'esmentada Junta Constructora. Va cessar en el càrrec l'any 1983.

El dia 3 de desembre del mateix any 1974, el senyor Cardenal Arquebisbe, monsenyor Jubany el va nomenar Vocal del Patronat de la Fundació Bell·lloch-Pozzali per al foment i promoció dels estudis d'investigació de les ciències eclesiàstiques. Va cessar en el càrrec nou anys més tard.

En la sessió plenària ordinària de data 21 de maig de 1975, la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, de Barcelona, el va elegir per unanimitat Acadèmic de Número, per cobrir una vacant d'aquesta nobilíssima i distingidíssima Corporació de la Ciutat Comtal. El dia 11 de maig de 1978 va ingressar oficialment en aquesta il·lustre corporació en un acte solemníssim en el curs del qual el recipiendari va llegir el seu discurs d'ingrés a l'Acadèmia: *La vida quotidiana a la Catedral de Barcelona en declinar el Renaixement: any 1580*.

El maig del mateix any va ser nomenat Conseller General de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears, com a representant de les entitats culturals de l'Església a Catalunya.

El 22 de juny de 1980 va ser escollit Membre Corresponent de la prestigiosa associació americana The Hispanic Society of America (Nova York).

El dia 11 de novembre de 1981, monsenyor Narcís Jubany i Arnau el féu membre de la Comissió Diocesana d'Art Sacre. Cessà 10 anys després.

A petició de Sa Eminència el Cardenal Prefecte de la Sagrada Congregació per al Culte Diví va col·laborar, a partir del 1985, com a «expert», en la redacció de les «llegendes» del nou Martirologi Romà, que avui encara és en fase d'estudi i formulació.

En la Sessió extraordinària de la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando, a Madrid, el dia 18 de maig de 1987 fou nomenat «Membre corresponent» d'aquesta augusta corporació nacional.

L'artista escultor barceloní Frederic Marès i Deulovol, en el seu darrer testament, de 9 de febrer de 1989, el va nomenar marmessor junt amb dos nebots de don Frederic «para que de manera mancomunada procedan a la ejecución del testamento y de un modo especial para que velen en todo tiempo por el estricto cumplimiento del conveni o establecido con el

Ayuntamiento [de Barcelona] con fecha 1º de junio de 1946 ... y de modo especial en todo lo relativo a mantener la integridad, la indivisibilidad, la conservación y custodia del Museo Marés de Barcelona, en su actual edificio, y de todas las colecciones, cuidando de que se cumpla debida y puntualmente lo estipulado con el Ayuntamiento sobre dicho Museo ... ». Frederic Marès i Deulovol va morir el 16 d'agost de 1991.

El dia 4 de desembre de 1995, davant tot el Capítol Catedral presidit per monsenyor Ricard M. Carles i Gordó, i amb l'assistència d'una nombrosa concurrència de qualificats investigadors del medievalisme català, el doctor Fàbrega va presentar, al mig del Cor de la Seu barcelonina, el primer volum del *Diplomatari de la Catedral de Barcelona*, que conté, en edició crítica, els 350 documents més antics de l'Arxiu catedralici. En aquesta obra hi col·laborà el Dr. Josep Baucells i Reig, canonge i arxiver de la seu, amb un estudi sobre la cronologia de la documentació medieval catalana. L'acte tingué una acollida ciutadana excel·lent.

El Dr. Àngel Fàbrega Grau va morir a Barelona, el dia 1 de gener de l'any 2017.

* * *

Diverses vegades, des del 1954, fou requerit pel Prelat de l'arxidiòcesi barcelonina com a Consultor extraordinari per tal de dilucidar problemes eclesiàstics complicats de caire històric. Entre d'altres, s'han d'esmentar dos dictàmens que van adquirir la categoria d'autèntica investigació: un d'ells sobre l'autenticitat de les restes mortals dels reis, reines i prínceps de la Casa d'Aragó que reposaven des de 1852 en la que avui és coneguda com a «Capella dels Màrtirs», situada en el claustre de la Catedral de Barcelona i el dia 15 d'octubre de 1998 foren traslladades als nous sepulcres, dins la Seu, prop del «penjant de l'orgue»; i un altre sobre la valoració de les relíquies del sant barceloní sant Josep Oriol, salvades de la fúria iconoclasta dels anys 1936-1939, i que va donar lloc a una nova troballa de relíquies del gran taumaturg barceloní del segle XVII († 1702) en la seva primitiva sepultura original, a l'interior de l'església parroquial de Santa Maria del Pi, on sant Josep Oriol havia treballat apostòlicament.

Publicacions
del Dr. ÀNGEL FÀBREGA GRAU

OBRES D'INVESTIGACIÓ

— *Pasionario hispánico (Siglos VII-XI)*
Tom I: Estudi, 303 pàgs., 4.º
Tom II: Text, 416 pàgs., 4.º
Madrid-Barcelona, Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
Instituto Enrique Flórez 1953.

— *Santa Eulalia de Barcelona: revisión de un problema histórico*
Roma, Instituto Español de Historia Eclesiástica 1958, 4.º, 155 pàgs.

— *Índexs dels X primers volums de la Revista d'Història Eclesiàstica*
«*Anthologica Annua*»

Conté els índexs següents: Autors, General de la revista, Regests de tots els documents publicats en la revista, Onomàstic de persones i llocs, Correspondència de la Nunciatura amb la Santa Seu (1958-1621), Fons lul·lians en les biblioteques romanes. Roma, Instituto Español de Historia Eclesiástica, 4.º

— *Catàleg de l'Arxiu Capitular de la S.E. Catedral basílica de Barcelona*

I. Índex general de les sèries documentals (amb la col·laboració de J. Baucells Reig). Barcelona, Arxiu Capitular de la S.E. Catedral basílica de Barcelona 1969, 36 pàgs., 4.º

— *El «Missal de Santa Eulàlia» de l'Arxiu Capitular de la catedral de Barcelona*

[Estudi del ms. 116 de l'arxiu esmentat i de les seves esplèndides miniatures, en col·laboració amb el Prof. Pere Bohigas i Balaguer.] Edició bilingüe, a dues columnes, en castellà i català. Barcelona, Caixa de la Sagrada Família [ara «la Caixa»] 1977, 92 pàgines, foli, reproduccions quadricromes, grandària 35 x 27 cm.

— *La vida quotidiana a la catedral de Barcelona en declinar el Renaixement: any 1580*

[Discurs d'ingrés com a Acadèmic de Número en la Reial Acadèmia

Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, de Barcelona, llegit en el Saló de sessions de l'Acadèmia el dia 11 de maig de 1978.] Barcelona 1978, 96 pàgs., 4.º

— *Diplomatari de la Catedral de Barcelona (ss. IX-XIII)*

Volum I: Introducció a tot el Diplomatari. Estudi analític del Cartulari, això és, dels «Libri Antiquitatum». Cronologia d'aquesta documentació (Col·lab. de J. Baucells i Reig). Introducció al primer volum del Diplomatari. Edició crítica dels 350 primers documents (ss. IX-X, anys 844-1000), 724 pàgs. Índexs i taules de correspondència.

ESTUDIS D'INVESTIGACIÓ

(Articles en revistes científiques i comunicacions
a congressos nacionals i internacionals d'Història)

— *El Necrologio de San Lorenzo del Munt*

[A «Analecta sacra Tarraconensia» 20 (1947) pàgs. 215-222.]

— *Manuscritos españoles en bibliotecas extranjeras: la Biblioteca Real de Copenhague*

[A «Hispania Sacra» 1 (1948), pàgs. 183-190.]

— *Calendarios hispanicos anteriores al siglo XIII*

[Articles en col·laboració amb el Dr. Josep Vives, a «Hispania Sacra» 2 (1949), pàgs. 119-146 i 339-380; 3 (1950), pàgs. 145-161.]

— *El «Ordo ad Pacem» en la liturgia mozárabe*

[A «Actas del XXXV Congreso Eucarístico Internacional» celebrat a Barcelona, 1952, pàgs. 472-477.]

— *Un glosario del siglo X*

[A «Archivum Latinitatis Medii Aevi» (ALMA: Bulletin Du Cange), 22 (1953), pàgs. 217-237.]

— *Actitud de Pedro el Grande de Aragón ante la propia deposición fulminada por el papa Martín IV*

[Congrés Internacional organitzat per la Pontificia Universitat Gre-

goriana (Roma) el 1954, per commemorar el IV centenari de la seva fundació pontificia: A «Miscellanea Historiae Pontificiae» 18 (1955), a la secció «Sacerdozio e Regno da Gregorio VII a Bonifacio VIII», pàgs. 161-180.]

— *Els primitius textos de «L'art de ben morir».*

[A «Analecta Sacra Tarraconensia» («Collectànea E. Serra Buixó»), 28 (1955), pàgs. 79-104.]

— *Antics manuscrits litúrgics de la parròquia de Sant Genís de Vilassar, a la diòcesi de Barcelona*

[A «Archivum Latinitatis Medii Aevi» (ALMA: Bulletin Du Cange), 26 (1956), pàgs. 213-224.]

— *Orígenes del culte a san Mateo en España*

[A «Analecta sacra Tarraconensia», 29 (1956), pàgs. 25-48.]

— «Orientación» tradicional de la plegaria litúrgica

[A «Apostolado Sacerdotal», 14 (1957), pàgs. 141-153.]

— *La dècima per a la conquesta de Sardenya en els pontificats de Bonifaci VIII i Benet XI*

[A «Actes del VI Congrés d'història de la Corona d'Aragó», celebrat a Càller-l'Alguer, de Sardenya, 1957, pàgs. 461-475.]

— *El P. Pedro Gil, S.I., y su colección de vidas de santos*

[A «Analecta Sacra Tarraconensia», 31 (1958), pàgs. 5-25.]

— *Gràcies de participació «in temporalibus et spiritualibus» atorgades als segles XIII i XIV per abats de Sant Llorenç del Munt i de Sant Cugat del Vallès*

[A «Analecta Montserratensia», 9 (1962): «Miscel·lània Anselm Mª Albareda, OSB», vol. I, pàgs. 261-264.]

— *La idoneidad del candidato al Imperio, según la doctrina y la actuación del papa Inocencio III*

[Lliçó inaugural del curs acadèmic 1962-1963, al Seminari Conciliar de Barcelona, 31 pàgs.]

— *Ayuda económica de la Iglesia a Jaime II de Aragón para la conquista de Cerdeña*

[A «Anthologica Annua», 11 (1963), pàgs. 10-46.]

— *Índex onomàstic de l'obra «Legaciones y nunciaturas en España de 1466 a 1521 (Justo Fernández Alonso)»*

[A «Monumenta Hispaniae Vaticana, 11 (Secció Nunciatura)». En col·laboració amb Josep Vives.]

— «*Eulalie de Barcelone*» i «*Eulalie de Mérida*»

[Articles en el «Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastique» (DHGE), vol. XV, cols. 1380-1385. París 1964.]

— *Catálogo de los manuscritos de la Biblioteca Arzobispal del Seminario Conciliar de Barcelona (481 manuscritos)*

[A «Analecta Sacra Tarraconensia», 37 (1964), pàgs. 273-318.]

— *Revisión de las lecciones históricas de los nuevos «Officia propria» de la diócesis de Barcelona: 1965*

— *Santa Eulàlia de Barcelona (12 febrer) i santa Eulàlia de Mérida (10 desembre)*

[Notícies històriques a la «Gran Enciclopèdia Catalana», vol. 7 (1975), pàg. 189.]

— *Barcelona: Cucufate*

[Notes històriques per al «Lexicon des Mittelalters».]

— *Los archivos eclesiásticos y la investigación histórica*

[Ponència del I Congrés Nacional d'arxivers eclesiàstics d'Espanya, celebrat a Madrid del 20 al 25 de setembre de 1971: publicada a «Los Archivos de la Iglesia de España», Lleó 1978, pàgs. 35-55.]

— *Els «Privilegis pontificis» del temps del Cisma a l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona*

[Comunicació al Congrés «Jornades sobre el Cisma d'Occident a Catalunya, les Illes i el País Valencià» en ocasió del VI centenari del Cisma. Barcelona-Peníscola, 19-21 d'abril de 1979.]

— *L'ordinamento e l'inventario di un archivio ecclesiastico: l'Archivio del Capitolo Cattedrale di Barcellona*

[Ponència en el XIV Convegno degli archivisti ecclesiastici d'Italia (Roma, octubre 1982): publicada en les Actes del «Convegno».]

— *El Obituario de la Catedral de Barcelona del siglo XIII*

[A «Anuario de Estudios Medievales» (Barcelona) 18 (1988): Homenatge pòstum al Dr. Emilio Sáez, pàgs. 193-215.]

— *La Catedral, ente propulsor de cultura: la catedral de Barcelona*

[Ponència llegida en el VII Congreso Nacional de Archiveros de la Iglesia en España. Publicada a la col·lecció «Memoria Ecclesiae IV», Madrid 1991, pàgs. 101-122.]

— *Les lipsanoteques i les consagracions successives de l'altar major de la Seu de Barcelona*

[Col·laboració en la «Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte» (vol. 1), publicat pel Museu Nacional d'Art de Catalunya (1993).]

— *L'altar major de la Seu de Barcelona i les seves lipsanoteques: Consagracions successives d'aquest altar en els anys 1058, 1338, 1599, (1920), 1932, (1939), 1944 i 1972*

[Edició d'assaig, amb abundosa il·lustració monumental i documental, al «Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi», de Barcelona, 1999.]

— *L'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Aproximació a la seva història*

[A «Teologia actual», de l'Institut de Teologia de Barcelona: Número 9: abril de l'any 1995.]

— *Inventari general de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona: Documentació en paper (segles XIII-XX)*

1. Arxiu de l'Obra
2. Arxiu del Capítol Catedral
3. Biblioteca de la Schola de la Catedral:
  - a. Còdex (ss. VIII-XV): 255 unitats
  - b. Incunables: 98 unitats

— *Lexicon für Theologie und Kirche* (Herder Verlag), 1997

— Pelagius, màrtir de Còrdova

— Raymundus Nonnatus († Cardona)

— Raymundus, bisbe de Roda d'Isàbena i Barbastre

— *Diccionari d'Història Eclesiàstica de Catalunya*

[«Foment de Pietat Catalana»: persones (fundadors i redactors), institucions filials (sorgides en el si del F. de P.C.) i revistes publicades per l'entitat fins al dia d'avui: 41 petites monografies històriques.]

— *Catedral de Barcelona: notícia històrica*

[Article al «Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya»]

— *L'Arxiu Capitular de la catedral de Barcelona: notícia històrica*

[Article al «Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya»]

OBRES D'ALTA DIVULGACIÓ HISTÒRICA

— *Santuarios marianos de Barcelona: historia, leyenda, folklore*

[Barcelona, La Hormiga de Oro, 1954, 286 pàgs, 4art, amb il·lustracions de cada ermita i de cada imatge.]

— *Historia de los concilios ecuménicos*, Barcelona, Balmes, 1960, 334 pàgs, 4art.

— *Labor pastoral de un gran pontificado*

[Obra anònima. Història de la reconstrucció de cadascuna de les parròquies de la diòcesi de Barcelona destruïdes el 1936, i de l'erecció de les noves, des de 1939. Barcelona, 1962, 286 pàgs., foli, amb molta il·lustració històrica.]

— *Santoral completo*

[Barcelona, La Hormiga de Oro, 1958 i ss., 292 pàgs. 6 edicions]

— *La catedral de Barcelona: guía turística*

[Edicions en català, castellà, francès, anglès, alemany i italià. Barcelona, Balmes, 1968 y ss., 48 pàgs i 32 làmines a quatre colors]

— *Efemèrides històriques de l'ermita de la Mare de Déu de la Cisa (Maresme: Premià de Dalt)*

[Premià de Dalt, 1995. «Mil·lenari d'aquesta advocació mariana: aa. 995-1995».]

— *Els «Sants Màrtirs» de Vilassar de Dalt*

[Museu i parròquia de Sant Genís de Vilassar, pàgs. 19-36; amb il·lustracions.]

— *L'arxidiòcesi de Càller dins el marc de la història de Sardenya*

[Parròquia de Sant Genís de Vilassar de Dalt 1623-1993, pàgs. 11-29.]

NOTES I ARTICLES PRINCIPALS DE DIVULGACIÓ HISTÒRICA

— *Any Sant 1950*

[Notícia històrica dels monuments cristians de la Ciutat Eterna, per a utilitat dels pelegrins. Barcelona, Balmes 1950, 60 pàgs., 8.º]

— *La Eucaristia, sello y garantía de la paz*

[A «Paz cristiana», revista oficial del XXXV Congrés Eucarístic Internacional, Barcelona, 1952, pàgs. 73-74 (Quadern III)]

— *Santa Eulalia de Barcelona: vida, martirio y culto*

[Opuscle publicat per Editorial Balmes, el 1956; tres edicions, 1976]

— *Santa Eulàlia de Barcelona: vida, martiri i culte*

[Edició de l'opuscle anterior, en català, 4a. edició, 1982]

— *La comunión de los niños en la antigua Iglesia*

[A «Apostolado sacerdotal», gener del 1957]

— *Santa Eulalia [de Barcelona]*

[Pàgines 9-24 de l'opuscle *Los santos de Barcelona: Vidas ejemplares*, publicat a Barcelona per la Comissió històrica de les «Jornadas de glorificación de los santos de Barcelona», Barcelona, 1958, 8.º]

— «*Santa Eulalia de Barcelona (12 febrero)*» i «*Santa Eulalia de Mérida (10 diciembre)*»

[Notes hagiogràfiques publicades al *Año cristiano* (4 vols.), Madrid, Biblioteca de Autores Cristianos (BAC) 1959.]